

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 3/02-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. decembra 2002 v senáte zloženom z predsedu senátu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Štefana Ogurčáka a Daniela Švábyho vo veci porušenia základného práva Š. S., bytom L., zastúpenej advokátkou JUDr. D. K., Advokátska kancelária, P., podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 419/99 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 419/99 **p o r u š i l** právo Š. S., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Š. S. **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Prešove povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 16. januára 2002 č. k. I. ÚS 3/02-13 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie návrh Š. S., bytom L. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. D. K., Advokátska kancelária, P., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ktorého sa mal dopustiť Okresný súd v Prešove (ďalej len „okresný súd“) postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 419/99.

V návrhu doručenom ústavnému súdu 29. júna 2001 v spojení s ďalšími podaniami (ďalej len „sťažnosť“) sťažovateľka uviedla, že okresnému súdu podala žalobný návrh 17. septembra 1999 a od tej doby okresný súd vykonal len jeden úkon. Okresný súd začal vo veci konať až na jej sťažnosť z 18. júna 2001 adresovanú predsedovi okresného súdu, keď jej 3. júla 2001 oznámil nezrovnalosť v označení odporcu „C. I. spol. s r. o., predajňa I. P., P.“, proti ktorému podala návrh na začatie konania vo veci zaplatenia sumy 79 990 Sk s príslušenstvom. Dňa 5. novembra 2001 jej okresný súd oznámil, že vec bola postúpená Okresnému súdu Košice II. Na okresnom súde zistila, že spis bol odoslaný 8. novembra 2001 a okresný súd návrh vedený pod sp. zn. 12 C 419/99 eviduje ako ukončenú vec. Okresný súd Košice II doposiaľ nenariadil pojednávanie, hoci mu bola adresovaná žiadosť o vytýčenie pojednávania. Sťažovateľka nemá vedomosť o tom, pod akým číslom konania sa spis teraz vedie. Sťažovateľka s poukazom na čl. 127 ústavy navrhla, aby ústavný súd „vyhovел sťažnosti a priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 60 000,- Sk“.

Okresný súd vo vyjadreniach predsedu súdu JUDr. Š. T. z 21. septembra 2001, 2. apríla 2002 a 6. augusta 2002 žiadal, aby ústavný súd vyslovil, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 419/99 nedošlo k porušeniu namietaného

základného práva, a to vzhľadom na „skutočnosť, že samotná navrhovateľka (...) spôsobilá priesťah vo veci (...) nesprávnym označením žalovaného, keďže práve toto podstatne predĺžilo konanie“. Okresný súd uviedol, že Š. S. podala tunajšiemu súdu žalobu 17. septembra 1999 voči žalovanému C. I., spol. s r. o., P., ktorou sa domáhala zaplatenia 79 990 Sk. Sudkyňa, ktorej bola vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie, referátom zo 14. augusta 2000 požiadala o výpis z obchodného registra týkajúceho sa žalovaného. Tento úkon bol zopakovaný na základe jej referátu zo 6. októbra 2000. V súvislosti s výkonom jej stáže na Krajskom súde v Prešove bola predmetná vec 29. januára 2001 prerozdelená do senátu iného sudcu, ktorý referátom z 9. mája 2001 požiadaval opakovane o výpis z obchodného registra a taktiež vyzval žalobkyňu (v konaní pred ústavným súdom sťažovateľku) prostredníctvom jej právnej zástupkyne na upresnenie označenia žalovaného. Presné označenie žalovaného bolo súdu známe až 10. septembra 2001. Z príslušného výpisu z obchodného registra bolo zistené, že ešte pred podaním žaloby došlo k zmene subjektu – žalovaného, teda povinnosťou žalobkyne bolo označiť žalovaného správne, čím by sa podstatne skrátila dĺžka konania. Okresný súd napokon uviedol, že po upresnení žalovaného a zistení jeho sídla bola vec dňom 2. novembra 2001 postúpená Okresnému súdu Košice II ako súdu miestne príslušnému s tým, že ďalší priebeh konania mu nie je známy.

Vzhľadom na to, že povaha veci si nevyžadovala nariadenie ústneho pojednávania, ústavný súd so súhlasom účastníkov konania od neho upustil podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo tvrdenie sťažovateľky, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 419/99 došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných priesťahov (...)“.

Predmet konania, ktorý bol vymedzený návrhom na začatie konania a rozhodnutím ústavného súdu o jeho prijatí na konanie, sa týka len postupu okresného súdu (t. j.

Okresného súdu v Prešove) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 419/99, a nie aj postupu Okresného súdu Košice II, ktorému okresný súd začiatkom novembra 2001 vec postúpil na konanie a rozhodnutie ako miestne príslušnému súdu. Ústavný súd preto v rámci tohto konania nemohol preskúmať postup Okresného súdu Košice II (pozri napr. II. ÚS 55/98).

Vzhľadom na to, že priebeh konania pred okresným súdom uvádzaný účastníkmi tohto konania (pozri časť I tohto rozhodnutia) zodpovedá skutočnostiam, ktoré ústavný súd zistil zo spisu okresného súdu sp. zn. 12 C 419/99, ústavný súd sa oň mohol v zásade oprieť pri posúdení predmetu konania.

2. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. II. ÚS 25/95, I. ÚS 3/00). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

a) Konanie pred okresným súdom sa začalo 17. septembra 1999 a skončilo 2. novembra 2001, keď okresný súd z dôvodu svojej miestnej nepríslušnosti postúpil vec Okresnému súdu Košice II. Okresný súd sa teda v namietanom období zaoberal len skúmaním podmienok konania, a preto zložitosť veci (predmet, skutková a právna povaha sporu) nemohla mať žiadny vplyv na dĺžku konania pred okresným súdom.

b) Základom obrany okresného súdu proti námietkam sťažovateľky o porušení označeného základného práva bolo tvrdenie, že to bolo práve správanie sťažovateľky, ktorá nesprávne označila žalovaného, čo podstatne predĺžilo konanie vo veci.

Je skutočnosťou, tak ako to ústavný súd zistil zo spisu okresného súdu, že sťažovateľka v žalobe označila žalovaného ako „C. I. spol. s r. o., predajňa I. P., P.“ a okresný súd na základe výpisu z obchodného registra Okresného súdu Košice I zo 4. septembra 2001, v ktorom sa okrem iného uvádza, že „C. I., a. s., so sídlom K.“, podľa

§ 69 ods. 2 Obchodného zákonníka preberá všetok majetok, práva a záväzky uvedenej spoločnosti s ručením obmedzeným zrušenej bez likvidácie rozhodnutím valného zhromaždenia o premene spoločnosti na uvedenú akciovú spoločnosť z decembra 1998, zistil označenie žalovaného, ktoré sa nezhoduje s jeho označením v žalobe. Následne okresný súd postúpil vec začiatkom novembra 2001 Okresnému súdu Košice II ako miestne príslušnému na konanie o predmetnej žalobe.

Z uvedeného je zrejmé, že žalovaný nebol v žalobe správne označený, čo je okolnosť, na ktorú ústavný súd musí prihliadať pri posudzovaní tvrdenia o porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pretože takáto okolnosť v zásade bráni súdu konať a rozhodnúť vo veci samej, a tým aj splniť účel tohto základného práva, ktorým je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (I. ÚS 55/02, II. ÚS 10/01). *A fortiori* musel ústavný súd na túto okolnosť prihliadnúť v danej veci vzhľadom na to, že sťažovateľka ako žalobkyňa v konaní pred okresným súdom bola kvalifikovane zastúpená a pripojila k žalobe doklad (list Slovenskej obchodnej inšpekcie z 22. júla 1999), z ktorého bolo možné zistiť už pri podávaní žaloby označenie žalovaného, ktoré zodpovedá označeniu uvedenému vo výpise z obchodného registra zo 4. septembra 2001.

Na druhej strane ústavný súd už vo svojej judikatúre týkajúcej sa otázky vzťahu nedostatkov žaloby (návrhu na začatie konania) a práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy zdôraznil, že s týmto základným právom je málo zlučiteľný taký postup štátneho orgánu (súdu), ktorého výsledkom je, že až po niekoľkých rokoch od začatia konania súd pristupuje k výzve žalobcu (navrhovateľa), aby odstránil nedostatky svojho návrhu v občianskom súdnom konaní, teda k výzve, ktorá svojou povahou patrí k úkonom vykonávaným spravidla na začiatku občianskeho súdneho konania (*mutatis mutandis* I. ÚS 21/00, I. ÚS 33/01). Táto okolnosť (nedostatky návrhu) teda sama osebe nemôže ospravedlniť nečinnosť okresného súdu ani urobiť sťažovateľa zodpovedným za vzniknutý prieťah (pozri napr. I. ÚS 47/96). Preto na posúdenie otázky, či a v akej miere sa táto okolnosť prejavila v danej veci na dĺžke konania, bolo ešte potrebné preskúmať postup okresného súdu pri odstraňovaní uvedeného nedostatku návrhu.

c) V danej veci okresný súd vyzval právnu zástupkyňu žalobkyne (sťažovateľky) na správne označenie žalovaného až 11. júla 2001, t. j. po roku a desiatich mesiacoch od podania žaloby okresnému súdu. Pretože zástupkyňa sťažovateľky nedostatky žaloby v označení žalovaného odstránila do jedného mesiaca od doručenia tejto výzvy, nemohli tieto same osebe predĺžiť konanie o rok a desať mesiacov.

Je síce pravdou, že okresný súd najprv sám (bez súčinnosti so žalobkyňou) zisťoval prostredníctvom obchodného registra na základe označenia žalovaného v žalobe skutočnosti potrebné na posúdenie svojej miestnej príslušnosti. Podľa názoru ústavného súdu pokiaľ však okresný súd zvolil takýto postup, vzal tým na seba zodpovednosť za jeho vykonanie bez zbytočných prietáhov. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že okresný súd mohol podstatne skôr potrebné skutočnosti o žalovanom zistiť už z údajov uvedených v žalobe a z dokladov k nej pripojených. Okresný súd totiž opakovane požiadal (30. augusta 2000 a 21. mája 2001) o výpis z obchodného registra bez údajov (IČO) o obchodnom mene zisťovanej obchodnej spoločnosti, ktorý vyžadoval obchodný register. Tento údaj bol pritom uvedený v dokladoch pripojených k žalobe (č. 1. 3 spisu). Zo spisu ďalej vyplynulo, že tento údaj sa zhoduje s tým, ktorý okresnému súdu na jeho výzvu z 11. júla 2001 oznámila žalobkyňa 9. augusta 2001 a ktorý následne na žiadosť okresného súdu uviedol príslušný obchodný register vo svojom výpise zo 4. septembra 2001. Tento výpis sa potom stal podkladom pre posúdenie miestnej príslušnosti okresného súdu a postúpenie veci z tohto dôvodu inému okresnému súdu.

Okrem toho ústavný súd zistil aj opakované obdobia nečinnosti okresného súdu: od 17. septembra 1999 (doručená žaloba) do 30. augusta 2000 (prvá žiadosť okresného súdu o výpis z obchodného registra) a od 12. októbra 2000 (druhá takáto jeho žiadosť a zároveň odpoveď obchodného registra) do 21. mája 2001 (tretia takáto jeho žiadosť). Obdobie tejto nečinnosti, ktorá predsedom okresného súdu nebola dostatočne vysvetlená, spolu predstavuje 18 mesiacov, čo je obdobie, ktoré ústavný súd považuje v danej veci za zbytočný prietah v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

Na základe týchto skutočností ústavný súd teda nemohol prijať argument okresného súdu, že to bolo práve správanie sťažovateľky, ktoré podstatne predĺžilo v namietanom období súdne konanie. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd v občianskom súdnom konaní sp. zn. 12 C 419/99 nepostupoval spôsobom, ktorý by viedol k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky vo veci, s ktorou sa na tento súd s dôverou o riadny výkon spravodlivosti obrátila.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

3. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka požadovala podľa tohto ustanovenia ústavy priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 60 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce porušenie namietaného práva, Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcu sa účinnosti právneho prostriedku nápravy vo vzťahu k porušeniu základného práva na súdne konanie v primeranej lehote (napr. sťažnosť č. 57984/00 Milan Andrášik c. Slovenská republika, rozhodnutie o prijateľnosti z 22. októbra 2002) v kontexte s čl. 154c ods. 1 ústavy ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy, ktoré podľa zásad spravodlivosti považuje za primerané vo výške 15 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. decembra 2002